

Hoe een groep studenten in 1972 de discussie over de Oosterschelde verrijkte met een baanbrekend idee

In 1972 bedacht een groep studenten een vernieuwende oplossing voor de Oosterschelde. Hun initiatief laat zien hoe krachtig samenwerken is én dat studenten groots mogen denken. Dat inspirerende verhaal verdient het om doorverteld te worden. Daarom brengt een nieuwe game binnenkort hun verhaal tot leven.

Om een grote tafel in het Watersnoodmuseum zitten Hans Waardenburg en Bernard van Leeuwen; digitaal schuift Meindert Pot aan. Voor hen liggen vergeelde onderzoeken uit de jaren zeventig, een foto van dode vissen op een dijk en hun studierapport: *Zeeuws Meer?*.

Nu, veertig jaar na de opening van de kering op 4 oktober, delen ze hun belangrijkste lessen en ervaringen. Volgens Barbara Oomen (directeur Het Watersnoodmuseum) en Ruud Louwes (Rho adviseurs) is het studierapport een bijzonder werk met een belangrijk verhaal dat gedeeld moet worden.

Een tijd van grote tegenstellingen

Het verhaal achter het vergeelde rapport begint na de Watersnoodramp, begin jaren zeventig. Terwijl Nederland zich buigt over de vraag of de Oosterschelde volledig moet worden afgesloten of juist open moet blijven met dijkverhoging, zoeken zestien studenten naar een alternatief.

„Het was een tijd van grote tegenstellingen. Na de Watersnoodramp van 1953 stond veiligheid voorop”, trapt Oomen af. Tegelijkertijd werd steeds duidelijker welke negatieve gevolgen volledige afsluiting had voor visserij, natuur en biodiversiteit. Er heerst een gevoel van veiligheid versus natuur. „Als ik erover lees en hoor, denk ik: ja, dat was echt heel gepolariseerd.”

“Misschien wel duizenden keren gedoken in de Zeeuwse wateren”

Oud-student biologie Hans Waardenburg is altijd gegrepen door het onderwaterleven. Als fanatiek duiker vanaf zijn veertiende heeft hij een sterke band met Zeeland. „Ik heb in de loop der jaren honderden, misschien wel duizenden keren gedoken in de Zeeuwse wateren.” Hij zag van dichtbij hoe rijk het ecosysteem van de Oosterschelde was.

Anderzijds voorzag hij wat een volledige afsluiting aan zou richten. De ontwikkelingen in de Grevelingen maakten diepe indruk op hem. „Na de afsluiting ontstonden daar in de diepere delen problemen met zuurstoftekort en stierven organismen.”

Briefjes in de universiteiten

Tijdens een bezoek aan het Veerse Gat begint er een belletje te rinkelen: bestaat er geen derde optie? „Als ik de schuif nou gewoon open laat staan en alleen dichtdraai als er een storm dreigt?” Het idee van een stormvloedkering is toen bij Waardenburg geboren.

Via briefjes die worden opgehangen in verschillende universiteiten verzamelt zich een veelzijdige groep studenten van de studies waterbouwkunde, biologie, stedenbouw, planologie, architectuur, betonconstructies, landschapsarchitectuur, rechten en sociale psychologie. Samen onderzoeken zij of veiligheid en natuurbeheer daadwerkelijk tegenpolen zijn.

Beton en biologie en rechten

Juist die diversiteit aan achtergronden maakt de studiegroep destijds zo bijzonder. De studenten kijken over de grenzen van hun eigen vakgebied heen en leren vraagstukken vanuit meerdere invalshoeken te benaderen. Die kruisbestuiving levert inzichten op die een traditioneel afstudeerproject nooit had kunnen bieden.

„Soms stonden de studenten er heel anders in, dus dat kon natuurlijk behoorlijk botsen”, legt Van Leeuwen uit, die zich richtte op de civiele techniek en met name betonconstructies. „Maar dat is ook de bedoeling, want daardoor kom je tot een goed plan.” Met het basisidee van een doorlaatsysteem op tafel, volgt een ingewikkelde puzzel. „Vanaf dat moment begon een veel technischer proces, waarin we stap voor stap onderzochten wat er daadwerkelijk mogelijk was.”

Vanuit de bouwkunde vindt Van Leeuwen sommige stappen van de bioloog bijzonder. „Vaak zat hij in een boot en was altijd bezig met het waterleven.” „Ja, bioloog: de mensen van geitenwollensokken”, grapt Waardenburg erachteraan. Naast de grappen, is tijdens het gesprek vooral de waardering voor elkaars vakgebied duidelijk voelbaar.

De Tweede Kamer

De studenten beperken hun visie niet tot de collegezalen. Hun rapport – met het vernieuwende idee voor een doorlaatsysteem – belandt eerst in de Nota Oosterschelde van minister Westerterp en van daaruit bij de commissie die zich buigt over de toekomst van de Oosterschelde.

Er volgt direct contact met Kamerleden, wat leidt tot officiële Kamervragen. „Omdat de Deltawet uitging van afsluiting van de zeearmen, rees de vraag of een stormvloedkering die normaal open staat wel binnen de wet paste”, legt Waardenburg uit. Uiteindelijk blijkt dat de oplossing wel voldoende afsluiting biedt.

Videoband

Het project houdt de betrokkenen nog altijd bezig, blijkt uit een anekdote van Waardenburg: „Mijn broer vond vorig jaar een videorecorder op een rommelmarktje, daarin paste de videoband waarop ik ons rapport presenteerde.” Dankzij deze vondst werd een oude geluidsopname van deze presentatie recent gedigitaliseerd.

Veel deelnemers vervolgden hun loopbaan binnen de waterkwaliteit, ecologie, gebiedsontwikkeling en waterbouw. Zo is Pot nu nog bezig met een waterbouwproject in

Limburg. De samenwerking uit hun studententijd bleef een waardevolle leidraad. Ook op persoonlijk vlak hield de groep stand; de gezamenlijke ervaring legde het fundament voor blijvende vriendschappen.

Oplossing die vrijwel niemand voor mogelijk hield

Het Watersnoodmuseum wil deze geschiedenis doorgeven, daarom ontwikkelt het een game waarin scholieren in de voetsporen van de studiegroep treden. Op 8 oktober staat het museum samen met Stichting Blauwe Lijn uitgebreid stil bij deze samenwerking tussen verschillende vakgebieden, waarbij 'nieuwe watermeesters' de lichting van 1972 ontmoeten.

Voor de oud-studenten vormt dat de kern van hun boodschap: complexe maatschappelijke uitdagingen vragen om een brede blik. Hun studiegroep laat zien wat er kan ontstaan als mensen met verschillende achtergronden over de grenzen van hun eigen vakgebied heen kijken en innovatief denken. Dat gaf bestuurlijk Nederland een manier om verder te gaan in een gepolariseerde discussie.